

เนื่องจากการศึกษาปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอนให้คนแก้
ปัญหาโดยใช้เหตุผล และเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนปัจจุบันก็
สะดวกสบายมากขึ้น ทำให้คนบางคนรู้สึกว่าคุณเองมีอะไรค่อนข้างพร้อมไม่ต้องพึ่งผู้อื่น
(self sufficient) เมื่อพิจารณาคุณในแง่ี้แล้ว ทำให้นักวิชาการบางคนคาดคิดเอา
ไว้ว่าเมื่อมาถึงสมัยหนึ่งศาสนาอาจไม่มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ก็ได้ หากมนุษย์มีสิ่งที่สนอง
ความต้องการ (need) เพียงพอแล้ว ดังปรากฏในข้อความที่เขียนไว้ในหัวข้อ จิตวิทยากับ
คนสมัยใหม่ (Psychology and Modern Man) ว่า "ศาสนาเป็นสิ่งที่สนองความ
ต้องการของมนุษย์ มนุษย์ยิ่งรู้น้อยก็ยิ่งต้องเผชิญกับความยากลำบากมากในการควบคุม
ธรรมชาติ เพื่อให้ตัวเองรอดอยู่ได้ และจำเป็นต้องหันไปพึ่งสิ่งอื่น ปัจจุบันมนุษย์สามารถ
ควบคุมธรรมชาติ และเป็นอิสระมากขึ้น ผลที่ตามมาก็คือ ศาสนาได้ถอยออกไปจากหลาย
แขนงวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเคมี เป็นต้น"^๑

ผู้วิจัยเห็นว่าสภาพชีวิตนิสิตปัจจุบันมีลักษณะค่อนข้างใกล้เคียงกับเกณฑ์ดังกล่าว
คือได้รับการศึกษาชั้นสูงสุดของสังคม ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยัง
ปรากฏว่าการศึกษาระดับสูงนี้มีให้แต่ในสังคมเมืองซึ่งเน้นความเจริญทางวัตถุ ดังนั้นจึงเป็น
เรื่องที่น่าสนใจที่จะลองศึกษาว่านิสิตปัจจุบันนี้มีทัศนคติอย่างไรต่อ ศาสนา และศาสนาตาม
ความเข้าใจของนิสิตนั้นหมายถึงอะไร

---

^๑ John Lewis, The Religion of the World Made Simple, Made Simple Books Inc., New York, 1958, P. 16.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา โดยมองในแง่เห็นชอบด้วย (favorable) หรือไม่เห็นชอบด้วย (unfavorable) จำเป็นหรือไม่จำเป็น

ความมุ่งหมายเฉพาะ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเฉพาะ คือ

๑. สำรวจทัศนคติของนิสิตที่มีต่อศาสนาจำแนกตามเพศ กลุ่มวิชา กลุ่มอุดมคติของชีวิตและกลุ่มพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา
๒. เปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตที่มีต่อศาสนา จำแนกตาม เพศ ชาย - หญิง
๓. เปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตที่มีต่อศาสนา จำแนกตาม กลุ่ม วิชาที่นิสิตศึกษา (๔ กลุ่ม)

(๑) วิทยาศาสตร์ (Natural Science) (คณะวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์)

(๒) สังคมศาสตร์ (Social Science) (คณะรัฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และ การบริหารศาสตร์ และการบัญชี ครุศาสตร์)

(๓) มนุษยศาสตร์ (Humanities) (คณะอักษรศาสตร์)

(๔) วิจารณ์ศิลป์ (Fine Arts) (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์)

๔. เปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตที่มีต่อศาสนา จำแนกตามอุดมคติของชีวิตที่นิสิตยึดถือ (๕ กลุ่ม)

(๑) ไม่มีเป้าหมายเฉพาะ พยายามดำรงชีวิตในสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

(๒) ดำรงชีวิตตามความชอบและความสนใจของตน

- (๓) แสวงหากำหนดในสังคม ความร่ำรวยและชื่อเสียง
- (๔) ดำรงชีวิตอยู่ในศีลในธรรม
- (๕) พุฒตนเองเพื่อประโยชน์แก่สังคม

๕. เปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตที่มีต่อศาสนา จำแนกตามพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาของนิสิต (๔ กลุ่ม)

- (๑) เชื่อว่าการตัดสินใจเอง
- (๒) เชื่อตามบิดา มารดา
- (๓) ยังไม่กล้าตัดสินใจที่จะเชื่อ
- (๔) ไม่มีความเชื่อ

สมมุติฐาน

๑. ทัศนคติของนิสิตชายและนิสิตหญิงที่มีต่อศาสนาจะแตกต่างกัน
๒. นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มวิชาที่ต่างกัน จะมีทัศนคติต่อศาสนาแตกต่างกัน
๓. ทัศนคติต่อศาสนาของนิสิตที่ยึดถืออุดมคติของชีวิตต่างกันจะแตกต่างกัน
๔. นิสิตที่มีพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาต่างกันจะมีทัศนคติต่อศาสนาแตกต่างกัน

ความเชื่อเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่า

๑. แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ข้อเขียนที่ใช้ในการวิจัยนี้สามารถวัดลักษณะต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้
๒. ตัวอย่างประชากรที่ใช้สามารถเป็นตัวแทนของนิสิตในขอบเขตของการวิจัย

ได้

คำจำกัดความ

- ทัศนคติ - ความรู้สึกนึกคิดและความพร้อมที่จะแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในแง่เห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วย
(favorable or unfavorable) ยอมรับหรือปฏิเสธ
(accepted or rejected)
- นิสิต - นิสิตชั้นปีสุดท้ายของ ๔ คณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศาสนา - ให้นิสิตเป็นผู้เลือกความหมายจากข้อความต่อไปนี้
- ลัทธิความเชื่อดีของมนุษย์
  - พิธีกรรมต่าง ๆ ที่กระทำตามความเชื่อดี
  - ความเชื่อดีในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
  - พระผู้เป็นเจ้า
  - สิ่งที่ต้องเข้าถึงด้วยใจ เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติและเหตุผล
  - ธรรมะ คำสอนของพระพุทธเจ้า
  - หลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาป คำสอนศีลธรรมจรรยา
  - กฎความจริงของชีวิต และกฎธรรมชาติ (Truth)
  - ความเชื่อ ในสิ่งที่สมบูรณ์ที่สุด (Absolute หรือ Perfection)
  - อื่น ๆ คือ.....

ขอบเขตของการวิจัย

ทัศนคติที่ได้จากการศึกษานี้ได้จากนิสิตชั้นปีสุดท้ายของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ทั้งนี้เพราะนิสิตเหล่านี้ได้ใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยนานกว่านิสิตปีอื่น ๆ ย่อมได้รับอิทธิพลและมีประสบการณ์จากมหาวิทยาลัยมากกว่านิสิตปีอื่น ๆ ด้วย

✓ การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ. ๒๕๐๕ น.ส.สุภัทรา สุภัทรานันท์^๒ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ทศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อพุทธศาสนา โดยใช้ตัวอย่างประชากรจากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จำนวนทั้งหมด ๑,๑๗๗ คน ปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีทศนคติที่ดีต่อศาสนา ถึงแม้จะปฏิบัติศาสนกิจไม่ได้ก็ตาม และมีความเห็นว่า ผู้ที่มีชีวิตสมบูรณ์ต้องเชื่อในศาสนาและไปวัดบ้าง

พ.ศ. ๒๕๐๘ น.ส.ดุสดี โยธินทวี^๓ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง สำนวความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้น ม.ศ. ๔ สายอาชีพ (แผนกพาณิชยการ) จำนวน ๓๒๐ คน จาก ๓ โรงเรียน ผลที่ได้เกี่ยวกับทศนคติ ปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากมีทศนคติที่ดีต่อศาสนา ทั้งเห็นว่าคนควรมีศาสนาเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจชักจูงให้ทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทำให้เราอยู่อย่างมีความสุข ทั้งยังเป็นสิ่งที่พึงทางใจเมื่อเกิดความทุกข์อีกด้วย

พ.ศ. ๒๕๐๘ นางจ่านวย วิมะสิน^๔ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสำรวความสนใจ และทศนคติต่อพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยสุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๔ และปีที่ ๕ จำนวน ๒๑๖ คนจากโรงเรียน ๓ แห่ง ปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่มีทศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา และเข้าใจถูกต้องว่า พุทธศาสนา เป็นศาสนา

^๒สุภัทรา สุภัทรานันท์ "ทศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อพุทธศาสนา" วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๕

^๓ดุสดี โยธินทวี "สำรวความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของนักเรียนชั้น ม.ศ.๔ สายอาชีพ (แผนกพาณิชยการ)" วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๘

^๔จ่านวย วิมะสิน "การสำรวความสนใจและทศนคติต่อพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี" วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๘

ที่สอนให้คนทำดีละเว้นความชั่วและมีทัศนคติที่ดีต่อประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนา เห็นว่า
ควรยึดเป็นหลักปฏิบัติและควรให้มีสืบไป

"ค.ศ. ๑๙๖๐ Larry Allan Gardner Ph.D. Boston University, School of Theology ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Certain Religious Attitudes and Beliefs of Students in a Lutheran College with Reference to their Value Structure and Personal Variables โดยผู้วิจัยต้องการทราบถึงทัศนคติและความเชื่อที่มีต่อศาสนาว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลอย่างไร ตลอดจนเปรียบเทียบทัศนคติ ความเชื่อ คุณค่าในด้านศาสนา ระหว่างนักศึกษาต่างมหาวิทยาลัย โคสงแบบสอบถามไปยัง Capital University และ set level of confidence ไว้ .๐๕ แสดงความผลของการวิจัยเป็นที่เชื่อถือได้ตามหลักสถิติปรากฏว่า

๑. หลักศรัทธา กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา อาชีพของบิดามารดา มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความเชื่อในทางศาสนาของนักศึกษา
๒. ส่วนใหญ่ของนักศึกษามองเห็นคุณค่าของศาสนาและมีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา
๓. ไม่มีความแตกต่างเป็นนัยสำคัญระหว่างนักศึกษา หญิง-ชาย เกี่ยวกับทัศนคติที่ดีต่อศาสนา
๔. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อในศาสนาในลักษณะที่เป็นมรดกตกทอดมา
๕. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางด้านวิชาการและทัศนคติทางด้านศาสนา"^๕

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ ศาสตราจารย์ Fernando M. Basabe^๖ แห่ง Sophia University. ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยคาทอลิกแห่งหนึ่งในโตเกียวประเทศญี่ปุ่น

^๕ ดูแหล่งที่แล้ว หน้า ๔

^๖ Fernando M. Basabe, Japanese Youth Confronts Religion, Charles E. Tuttle Company, Inc., 1967.

ได้สำรวจทัศนคติของเด็กหนุ่มสาวญี่ปุ่นที่มีต่อศาสนา ตัวอย่างประชากรคือ นิสิตชั้นปีที่ ๑ ในมหาวิทยาลัย ๔๔ แห่ง จำนวน ๖,๑๕๐ คน เป็นนิสิตชาย ๕,๑๗๔ คน และนิสิตหญิง ๑,๐๐๒ คน ในจำนวนนี้มีนิสิตที่มีความเชื่อในศาสนาประมาณ ๘% เท่านั้น ศาสนาที่เขา นับถือได้แก่ คาทอลิก โปรเตสแตนต์ พุทธ และชินโต

ผลที่ได้คือ

๑. นิสิตประมาณ ๓๐% เห็นว่าศาสนาเป็นสิ่งที่เข้าใจตามอัตนัยและเป็นสิ่งมีความหมายความสำคัญโดยสัมพัทธ์เท่านั้น (purely subjective and relative) เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางใจ และให้เกิดความสุขบรรเทาทุกข์ นิสิตประมาณ ๖๐% เห็นว่าศาสนานั้นไม่จำเป็นสำหรับผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ศาสนาเหมาะสำหรับผู้ที่อ่อนแอไม่มีความทะเยอทะยานและต้องการที่พึ่ง พวกนี้ไม่ได้มองศาสนาในแง่ความจริง (truth) และในแง่ของสิ่งที่มีอยู่จริง (objectivity) อย่างไรก็ตามมีนิสิตประมาณ ๕๕ - ๖๕% ที่มองเห็นคุณค่าทางจิตใจของศาสนาว่าเป็นสิ่งที่นำความสงบมาสู่ส่วนลึกของจิตใจ และให้ความสุขความมั่นใจในยามทุกข์ พวกที่ยอมรับศาสนานี้ก็มองศาสนาในแง่สิ่งที่เข้าใจตามอัตนัยและในระดับศีลธรรมจรรยา

๒. นิสิตหญิงมีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่านิสิตชายประมาณ ๑๐-๑๕%

๓. นิสิตที่ศึกษาทางมนุษยศาสตร์จะมีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่า นิสิตที่เรียนทางวิทยาศาสตร์

๔. เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อศาสนาโดยถือตามกลุ่มอุดมคติของชีวิตแล้ว มีผู้ที่เห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่า

(๑) กลุ่มที่ห่มตนเองเพื่อประโยชน์แก่สังคม	๖๕%
(๒) กลุ่มที่ดำรงชีวิตอยู่ในศีลในธรรม	๕๑.๓%
(๓) กลุ่มที่แสวงหาคำแห่งในสังคม ความร่ำรวย และชื่อเสียง	๔๘.๑%

- (๔) กลุ่มที่ชอบทำอะไรตามความชอบและความสนใจของตน ๔๔%
- (๕) กลุ่มที่ไม่มีเป้าหมาย โดยเฉพาะพยายามดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ๓๒.๕%

ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ยังได้อ้างหลักฐานจากนิตยสารญี่ปุ่น Toki ฉบับเดือนพฤษภาคม ๑๙๖๖ หน้า ๒๖๔ - ๒๗๘ ความว่า ศาสตราจารย์ Niedo Rokusaburo แห่งมหาวิทยาลัย Waseda ได้สำรวจความเห็นทางศาสนาจากนิสิตและนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๒,๐๐๐ คน โดยถามว่าศาสนาจำเป็นหรือไม่ พวกที่ตอบว่าจำเป็นส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า โดยเหตุที่คนเรานั้นอ่อนแอ มีความต้องการที่จะหาที่พึ่ง โดยเฉพาะที่พึ่งทางใจ สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่จำเป็นนั้นให้เหตุผลตรงกันข้าม โดยกล่าวว่าคนที่เข้มแข็งควรจะหาทางแก้ปัญหาและเชื่อมั่นกำลังความสามารถของตน แทนที่จะไปพึ่งพิงสิ่งที่เรียกว่าศาสนา หรือพระผู้เป็นเจ้าซึ่งเป็นการกระทำของคนฉลาด.